

Werken interventies voor leerachterstanden: een realistische beleidsevaluatie

Student: Melanie van Velzen
Studentnummer: 612838
Begeleider: Pearl Dykstra
Tweede lezer: Romke van der Veen
Woordenaantal: 7.744
Datum: 24-6-2023
Opleiding: Masteropleiding Sociologie Arbeid, Organisatie en Management
Universiteit: Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus School of Social and Behavioural Sciences (ESSB)

Abstract

In dit verkennende onderzoek wordt aan de hand van de Realist Evaluation methode van Pawson en Tilley (1997) de effectiviteit van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid naar aanleiding van Covid-19 onderzocht op basisschool X. Dit onderzoek is gebaseerd op literatuur over leerachterstanden en interviews die zijn uitgevoerd op basisschool X. Deze school heeft een zestal interventies gekozen die de leerachterstand in leesvaardigheid moeten verminderen. Dit zijn verbetering SLB-technieken leerkrachten, SLB-traject in de klas, SLB-traject buiten de klas, leerteam close reading, hulp in kleine groepjes voor tekstbegrip en scholing voor leerkrachten in close reading. Scholing voor leerkrachten in close reading was nog niet uitgevoerd en kon dus niet worden meegenomen in de evaluatie. De andere vijf interventies lijken effectief mits er aan een aantal contextuele factoren wordt voldaan. De interventies hebben geleid tot minder leerachterstanden en hebben dus het gewenste resultaat bereikt. De contexten die hierbij wel van belang zijn, zijn de leerkrachten, financiële mogelijkheden, de ouders van de kinderen, aanwezigheid en de aansluiting bij citotoetsen. De resultaten kunnen nog worden geoptimaliseerd als er wordt gekeken naar de verschillende contexten en deze worden aangepakt.

CMO-Model – Leerachterstanden – Leesvaardigheid – Realistische evaluatie theorie

Inhoudsopgave

1. Probleemstelling	4
2. Theoretisch kader	6
2.1 <i>Realistische beleidsevaluatie</i>	6
2.2 <i>Interventies leerachterstanden in leesvaardigheid</i>	7
3. Methodologie	9
4. Programmatheorie	11
4.1 <i>Interventies</i>	11
4.2 <i>Context</i>	12
4.3 <i>Mechanisme</i>	12
4.4 <i>Outcome</i>	12
4.5 <i>CMO-model</i>	12
5. Theoretische analyse	14
5.1 <i>Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten</i>	14
5.2 <i>SLB-traject voor leerlingen in de klas</i>	14
5.3 <i>SLB-traject voor leerlingen buiten de klas</i>	14
5.4 <i>Leerteam close reading</i>	14
5.5 <i>Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip</i>	15
6. Uitvoeringsanalyse	16
6.1. <i>Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten</i>	16
6.2 <i>SLB-traject voor leerlingen in de klas</i>	16
6.3 <i>SLB-traject voor leerlingen buiten de klas</i>	17
6.4 <i>Leerteam close reading</i>	17
6.5 <i>Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip</i>	18
7. Effectiviteitsanalyse	19
7.1. <i>Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten</i>	19
7.2 <i>SLB-traject voor leerlingen in de klas</i>	19
7.3 <i>SLB-traject voor leerlingen buiten de klas</i>	20
7.4 <i>Leerteam close reading</i>	21
7.5 <i>Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip</i>	22
8. Conclusie	23
8.1 <i>Aanbevelingen</i>	24
8.2 <i>Discussie</i>	24
Bibliografie	25
Bijlagen	26

<i>Bijlage 1</i> Topiclijst.....	26
<i>Bijlage 2</i> Checklist Ethical and privacy aspect of research	28
<i>Bijlage 3</i> Respondenten overzicht	35
<i>Bijlage 4</i> Code boom.....	36

1. Probleemstelling

Uit onderzoek van Betthäuser, Bach-Mortensen en Engzell (2022) blijkt dat er ook in Nederland tijdens de Covid-19 pandemie leerachterstanden zijn opgelopen in het basisonderwijs. Dit is veroorzaakt door de verschillende lockdowns waarin het voor kinderen niet mogelijk was om naar school te gaan. De verantwoording voor schoolwerk kwam gedeeltelijk bij de ouders te liggen en er werd digitaal les gegeven (Drijvers, et.al., 2021).

Dit onderzoek zal plaats vinden op een basisschool waar ook blijkt dat er een leerachterstand is opgelopen door Covid-19. De data die in het onderzoek wordt gebruikt is afkomstig van de school die om privacy redenen anoniem wil blijven. Om deze reden zal in dit onderzoek verwezen worden naar de school als basisschool X. De data waaruit blijkt dat het ook bij deze school een probleem is, is afkomstig uit het schoolprogramma 2022-2023. Hierin zijn de citoscores van alle groepen met elkaar vergeleken van 2018 tot en met 2022. Op deze citotoetsen krijgen kinderen een score van A tot en met E, waarin A het hoogste niveau is en E het laagste niveau. Het gemiddelde in Nederland ligt hierin tussen niveau B en C. Alle kinderen die op de Cito dus C niveau of lager hebben gehaald, scoren onder het gemiddelde. Vaak wordt er bij een niveau D score of lager aan de bel getrokken en is er sprake van een leerachterstand waarop actie moet worden ondernomen. Vooral rekenen en lezen blijken achteruit te zijn gegaan en voor deze onderdelen is er bij meer leerlingen een achterstand te zien dan voor Covid-19 (Basisschool X, 2022). Onder kinderen met een leerachterstand vallen alle kinderen die onder de verwachte leerprestatie presteren (Basisschool X, 2022). Het aantal kinderen dat onder deze grens presteert is dus gegroeid na de pandemie. Basisschool X heeft een hoge schoolweging; dit houdt in dat zij meer risico lopen op leerachterstanden en een hogere leerachterstand hebben dan andere scholen uit dezelfde regio (Basisschool X, 2022). Hierdoor ontvangen zij extra geld van de gemeente wat ingezet moet worden om deze leerachterstanden tegen te gaan. Ook is het belangrijk om te weten dat de homogeniteit van de kinderen gemiddeld tot laag is (Basisschool X, 2022). Dit houdt in dat de verschillen tussen de kinderen op de basisschool gemiddeld tot hoog zijn en er dus veel diversiteit is tussen de kinderen.

De leerachterstanden die zijn opgelopen naar aanleiding van Covid-19 zijn door de basisschool aangepakt door verschillende actiepunten. Deze zijn opgenomen in een driejarenplan van 2021 tot 2023. In dit onderzoek zal onderzoek worden gedaan naar het beleid dat gevoerd wordt op de leerachterstanden en zal dit beleid geëvalueerd worden aan de hand van de realistische beleidsevaluatie methode. Om de grootte van het onderzoek in te perken is gekozen om alleen de actiepunten op leesvaardigheid te onderzoeken. Hiervoor is gekozen

omdat basisschool X hier als eerste mee is begonnen en het daar dus de meest zichtbare resultaten in geboekt zijn.

Er zal gewerkt worden met de methode realistische beleidsevaluatie omdat dit nieuwe inzichten kan geven in de werking van het beleid. Wat realistische beleidsevaluatie namelijk anders maakt dan andere vormen van evaluatie is, dat het kijkt naar hoe goed de theorie die achter het beleid wordt verondersteld, daadwerkelijk wordt toegepast in de praktijk en hoe goed deze theorie in de praktijk werkt (Pawson & Tilly, 1997). Daarnaast geeft deze methode inzicht in wanneer beleid werkt en wanneer niet, door te kijken naar verschillende uitkomsten (Pawson & Tilly, 1997).

Het onderzoeken en evalueren van het beleid is gedaan aan de hand van vier onderzoeksvragen. Die zijn: Wat is het beleid het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op basisschool X?, Past het beleid dat basisschool X voert op het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op de theorie?, wat is de werking van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X? en is het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid effectief geweest in het verminderen van de leerachterstand op basisschool X?

2. Theoretisch kader

2.1 Realistische beleidsevaluatie

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de realistische beleidsevaluatie, dit is een theorie met een bijbehorende methode die bedacht is door Pawson en Tilly (1997). Naast het evalueren van het beleid, willen zij ook antwoord geven op waarom een interventie werkt, voor wie een interventie werkt en in welke omstandigheden de interventie werkt (Pawson & Tilly, 1997). Om deze vragen te beantwoorden hebben zij een model bedacht. Dit model heet Context, Mechanisme and Outcome Model (CMO-model). Pawson en Tilly (1997) hebben deze theorie bedacht omdat het hen opviel dat een theorie in sommige situaties heel goed kan werken maar in andere situaties juist totaal niet. Aan de hand van deze observatie hebben zij het CMO-model bedacht.

In het model staat context voor alle omstandigheden die komen kijken bij het beleid (Pawson & Tilly, 1997). Denk hierbij aan de plek waar de school staat, wat voor soort leerlingen er naar de school gaan en hoe groot de verschillen tussen de individuele leerlingen zijn. Pawson en Tilly (1997) hebben context onderverdeeld in vier verschillende niveaus. Het eerste niveau is *individual capacities*. Bij dit niveau staan de individuen voor wie het beleid gemaakt is centraal. Het tweede niveau is *interpersonal relationships*. Hierbij gaat het om de relaties tussen de verschillende individuen. Het derde niveau is *institutional setting*. Bij dit niveau gaat het om de setting waarin het beleid wordt uitgevoerd. Voorbeelden zijn de cultuur en de regels die gelden. Het vierde niveau is *infrastructure*. Hierbij gaat het om de steun van het beleid op verschillende niveaus zoals de steun van politiek of de financiële middelen die het beleid ondersteunen.

Het mechanisme gaat over de manier waarop de interventie werkt (Pawson & Tilly, 1997). Het gaat hierbij om de stap tussen het beleid dat gemaakt is en het uitvoeren van het gemaakte beleid.

Outcome is het laatste onderdeel van het CMO-model dit is het uiteindelijke resultaat van de uitvoering van het beleid (Pawson & Tilly, 1997).

Door de manier waarop het CMO-model werkt geeft het een duidelijk beeld van de effectiviteit van het beleid. De verschillende uitkomsten geven aan in welke specifieke situaties het beleid effectief is en in welke situaties dit niet het geval is. Dit kan basisschool X helpen bepalen welke interventies zij blijven inzetten en in welke situaties zij dit inzetten.

2.2 Interventies leerachterstanden in leesvaardigheid

Op het gebied van leerinterventies zijn er ontzettend veel verschillende mogelijkheden. Nationaal Programma onderwijs (2022), een programma vanuit de overheid, heeft naar aanleiding van de leerachterstanden die zich in heel Nederland voordeden een ‘menukaart’ opgesteld met interventies die werken voor verschillende soorten onderwijs. Voor basisonderwijs zijn er bijvoorbeeld een-op-een begeleiding, professionalisering van leerkrachten, ondersteuning onder schooltijd en remedial teaching. Bij deze interventies wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt voor wat vaardigheden dit het beste werkt. De interventies zijn in te zetten op alle verschillende vaardigheden die kinderen leren in het basisonderwijs en dus niet alleen voor leesvaardigheid.

Een-op-een begeleiding werkt vooral goed om leesvaardigheden te verbeteren en uit onderzoek van Slavin (2008) blijkt dat het vooral effectief is als de begeleiding gedaan wordt door een professionele en betrokken leerkracht, in de meest ideale situatie is dit de leerkracht van het kind. Voor de kinderen is dit de gewenste situatie. Toch is het vaak niet haalbaar door de hoge kosten die dit met zich meebrengt. Meestal wordt daarom een-op-een begeleiding gedaan door een onderwijsassistent (Slavin, Lake, Davis & Madden, 2011).

Professionalisering van leerkrachten is gericht op het pedagogisch ontwikkelen van de leerkrachten. Dit is belangrijk omdat de verschillen in klassen steeds groter worden dus de variatie van casussen is ook groter dan vroeger (Slavin, Lake, Chambers, Cheung & Davis, 2009). Het professionaliseren van de leerkrachten zorgt ervoor dat er betere instructies gegeven kunnen worden die passen bij de verschillende behoeftes van de kinderen (Slavin, et al., 2009). Dit blijkt een effectieve interventie te zijn omdat het niet alleen helpt om het huidige probleem rondom leerachterstanden te verminderen maar ook de algemene kwaliteit van het onderwijs bevordert (Slavin, et al., 2009).

Ondersteuning onder schooltijd houdt in dat er wordt gewerkt in kleinere groepen. In een ideale wereld houdt dit in dat er kleinere klassen worden gevormd of dat er meerdere leerkrachten op een klas staan. In de praktijk is dit vaak niet mogelijk door het tekort aan leerkrachten. Vandaar dat er vaak wordt gewerkt in kleinere groepjes in de klas die worden ingedeeld op niveau (Education Endowment Foundation, 2021). Dit werkt omdat kinderen begeleid worden door mensen waarmee zij bekend en vertrouwd zijn.

Remedial Teaching houdt in dat er gewerkt wordt in kleine groepjes van twee tot vijf leerlingen. Deze groepjes gaan samen met een leerkracht of onderwijsassistent aan de gang met stof waarin zij achterlopen. Dit kan plaats vinden onder schooltijd buiten de klas of buiten schooltijd. In tegenstelling tot een-op-een begeleiding is er bij remedial teaching de

mogelijkheid om te leren van de andere kinderen (Slavin, et al., 2011). Dit helpt op twee manieren. Ten eerste leert het kind van de fout die gemaakt wordt in een vertrouwde omgeving en ten tweede krijgt het kind dat de fout ziet en verbetert meer vertrouwen in het eigen kunnen (Slavin, et al., 2009). Het is vooral belangrijk dat de kinderen meermaals begeleid worden en niet een enkele keer om het vertrouwen in de groep en de continuïteit te behouden (Van Wetten, & De Wolf, 2020).

3. Methodologie

Het onderzoek is uitgewerkt aan de hand van de vier onderzoeksvragen. Dit zijn Wat is het beleid het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op basisschool X?, Past het beleid dat basisschool X voert op het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op de theorie?, wat is de werking van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X? en is het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid effectief geweest in het verminderen van de leerachterstand op basisschool X?

Als eerste is er beschreven wat het beleid is om de leerachterstanden in leesvaardigheid te verminderen op basisschool X. Dit is onderzocht aan de hand van een programmatheorie en semigestructureerd interviews. Vervolgens is de theorie uit het theoretisch over interventies op leerachterstanden in leesvaardigheid vergeleken met het beleid dat gevoerd wordt op basisschool X. Dit wordt beschreven in de theoretische analyse. Daarna zijn de laatste twee vragen over de werking en de effectiviteit van het beleid rondom leerachterstanden in leesvaardigheid geanalyseerd aan de hand van semigestructureerde interviews en het CMO-model. Deze zullen worden beschreven in de hoofdstukken uitvoeringsanalyse en effectiviteitanalyse.

De semigestructureerde interviews geven inzicht in hoe het beleid in de praktijk werkt en of de interventies die zijn ingezet ook daadwerkelijk effectief zijn. Dit is in kaart gebracht door de interviews uit te voeren op de Realist interview manier. Bij deze manier van interviewen legt de interviewer theorie voor aan de geïnterviewde en geeft aan of dit klopt of niet en geeft de kans om deze te verbeteren (Pawson & Tilly, 1997). Deze theorie is in dit onderzoek gebaseerd op de beleidsanalyse die voorafgaande van de interviews is gedaan. De topics die besproken worden in de interviews zijn terug te vinden in bijlage 1.

Voorafgaand aan de interviews hebben de participanten een *informed consent* formulier ingevuld (Bijlage 2). Participanten mochten op elk moment stoppen met het interview of ervoor kiezen om een vraag niet te beantwoorden.

In dit onderzoek zijn 10 mensen geïnterviewd. Het betreft de directeur van basisschool X, twee interne begeleiders van school X, zes leerkrachten van basisschool X uit verschillende groepen en een onderwijsassistent. Op deze manier is getracht om een compleet beeld te schetsten. De directeur en interne begeleiders zijn verantwoordelijk voor het maken van het beleid en de leerkrachten en onderwijsassistent voor het uitvoeren van het beleid. Het respondenten overzicht is terug te vinden in bijlage 3

In dit onderzoek is naar de school verwezen als Basisschool X om herkenning te voorkomen. Aan de participanten zijn geen persoonsgegevens gevraagd om herkenning te

voorkomen. Er is met toestemming van de participanten een audio-opname gemaakt van de interviews, deze zijn verwijderd zodra de interviews uitgewerkt waren. De uitgewerkte interviews zijn alleen terug te vinden zijn op het interne geheugen van de computer van de onderzoeker. Deze computer is beveiligd met een wachtwoord zodat niemand anders bij deze gegevens kan komen. De interviews zijn gecodeerd via open, axiale en selectieve codes. Deze codes zijn vervolgens verzameld in een codeboom (bijlage 4)

4. Programmatheorie

In dit hoofdstuk zal de eerste deelvraag worden beantwoord. Dit is: Wat is het beleid het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op basisschool X?. Dit is deels gedaan doormiddel van het analyseren van het beleid en deels door het voeren van interviews met de beleidsmakers, leerkrachten en onderwijsassistent. Eerst zullen de interventies besproken worden en vervolgens zullen deze in het CMO-model worden geplaatst.

Om de leerachterstanden naar aanleiding van Covid-19 aan te pakken heeft basisschool X een schoolprogramma opgesteld. In dit programma zijn ook actiepunten opgenomen om de leerachterstanden voor leesvaardigheden te verminderen. Deze actiepunten zijn opgesteld aan de hand van de menukaart die is gemaakt door de Rijksoverheid en overleg tussen de teams van basisschool X. Er waren dit jaar meer mogelijkheden voor interventies omdat er geld door de gemeente beschikbaar werd gesteld. De opgestelde actiepunten zijn onderverdeeld in technisch lezen en begrijpend lezen. Voor deze actiepunten zijn vervolgens interventies opgesteld. Voor technisch lezen zijn de interventies: Het verbeteren van Speciale leesbegeleiding (SLB) technieken bij leerkrachten, een SLB-traject voor leerlingen in de klas en een SLB-traject voor leerlingen buiten de klas. Voor begrijpend lezen zijn de interventies: leerteam close reading, hulp in kleine groepen voor tekstbegrip en scholing in close reading.

4.1 Interventies

De eerste interventie die is ingezet is (X1) het verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten. Dit houdt in dat de leerkrachten een cursus volgen die hen helpt met het opfrissen van de SLB-technieken. Daarnaast krijgen de leerkrachten tools mee om deze technieken in te kunnen zetten in de klas. De tweede interventie is (X2) het SLB-traject voor kinderen in de klas. Dit houdt in dat de kinderen tijdens de leesles of tijdens daltontijd extra hulp krijgen van de leerkracht. De derde interventie is (X3) SLB-traject voor kinderen buiten de klas. Dit houdt in dat de kinderen met een leerachterstand extra hulp kunnen krijgen buiten de vaste lessen. De vierde interventie is (X4) leerteam close reading. Deze interventie houdt in dat er een groep leerkrachten bij elkaar is gaan zitten en een leerteam gevormd heeft. Zij moeten gaan nadenken over een nieuwe vorm van begrijpend lezen. De vijfde interventie is (X5) hulp in kleine groepen voor tekstbegrip. Deze interventie houdt in dat de kinderen die extra hulp nodig hebben tijdens schooltijd door een onderwijsassistent de klas uit worden gehaald om in een kleine groep aan de slag te gaan met tekstbegrip. De zesde interventie is scholing in close reading. Uit de interviews bleek dat deze interventie nog niet aan de orde is. Leerkrachten hebben nog geen scholing ontvangen omdat het leerteam close reading nog bezig is met het uitzetten van de nieuwe structuur. Als

dit volledig is opgezet, worden de leerkrachten hierin geschoold Het is dus niet mogelijk om deze interventie mee te nemen in het vervolg van de evaluatie.

4.2 Context

De eerste context is dat (C1) leerkrachten gemotiveerd moeten blijven om de informatie die zij hebben gekregen bij de trainingen in te blijven zetten in de lessen. De tweede context is dat (C2) ouders moeten blijven oefenen met de kinderen in lesvrije periodes zodat het niveau niet daalt in die periode. De derde context is dat (C3) de kinderen aanwezig moeten zijn bij alle lessen van het traject. De vierde context is dat (C4) dat er geld beschikbaar moet zijn om te kunnen blijven investeren in de interventies de vragen van de Cito moeten aansluiten op de nieuwe manier van werken. De vijfde context is (C5) alle leerkrachten achter de nieuwe werkvorm moeten staan om het tot een succes te brengen. De zesde context (C6) is dat de vragen van de Cito moeten aansluiten op de nieuwe manier van werken.

4.3 Mechanisme

Het eerste mechanisme is dat (M1) kinderen betere hulp en begeleiding moeten krijgen. Het tweede mechanisme is dat (M2) kinderen intensiever moeten lezen zodat zij meer tijd doorbrengen met de leesstof. Het derde mechanisme is dat (M3) er een nieuwe methode ontstaat die beter aansluit bij de behoefte van de kinderen. Het vierde mechanisme is dat (M4) kinderen teksten beter moeten begrijpen door meer en intensievere tijdsbesteding.

4.4 Outcome

De eerste uitkomst is (O1) dat de kinderen op een hoger niveau gaan lezen. De tweede uitkomst is dat (O2) zij sneller gaan lezen. De derde uitkomst is (O3) dat kinderen goed voorbereid worden op de volgende stap of op het verwachte niveau gaan lezen. De vierde uitkomst is dat (O4) er een nieuwe en betere techniek komt om begrijpend lezen uit te leggen aan kinderen. De vijfde uitkomst is dat (O5) kinderen de Cito toetsen beter maken en de tekst daadwerkelijk begrijpen.

4.5 CMO-model

Interventie	Mechanisme	Uitkomst	Context
<i>Als...</i>	<i>Dan...</i>	<i>Met als resultaat...</i>	<i>Mits...</i>
SLB-technieken verbeteren bij leerkrachten zodat zo dat leerkrachten vaardiger om te	Krijgen de kinderen betere hulp en begeleiding (M1)	Dat zij op een hoger niveau gaan lezen (O1)	De leerkrachten gemotiveerd blijven na de training (C1)

begeleiden bij het lezen (X1)			
Er een SLB-traject komt voor leerlingen in de klas (X2)	Krijgen kinderen die extra hulp nodig hebben de begeleiding tijdens schooluren zodat zij meer en intensievere leesuren maken (M2)	Dat de kinderen sneller kunnen lezen (O2) en op een hoger niveau kunnen lezen (O1)	De ouders ook in de vakanties met de kinderen blijven door oefenen (C2)
Er een SLB-traject voor leerlingen buiten de klas (X3)	Krijgen de kinderen die extreem achterblijven extra tijd om intensief bezig te zijn met lezen door één op één begeleiding (M2)	Kinderen die erg achter lopen op niveau te krijgen of hen zo goed mogelijk voor te bereiden op een volgende stap (O3)	De ouders ook in de vakanties met de kinderen blijven oefenen door middel van een internet programma (C2) kinderen bij alle lessen aanwezig zijn (C3) en er genoeg geld beschikbaar is (C4)
Er een Leerteam close reading wordt opgezet waarin er opnieuw wordt gekeken naar lezen en hoe kinderen leren (X4)	Ontstaat er een methode die beter aansluit bij de behoefte van de kinderen (M3)	Dat er een nieuwe en betere techniek kan komen om kinderen te helpen met begrijpend lezen (O4)	De leerkrachten hier allemaal achter staan (C5) De vragen van Cito aansluiten op de kennis die de kinderen op deze manier opdoen (C6)
Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip (X5)	Zijn kinderen vaker en intensiever met dezelfde tekst bezig waardoor zij de tekst beter gaan begrijpen (M4)	Zij de toetsen beter maken en de tekst daadwerkelijk begrijpen (O5)	Kinderen bij alle lessen aanwezig zijn (C3) en er genoeg geld beschikbaar is (C4)

5. Theoretische analyse

In dit hoofdstuk wordt de tweede deelvraag beantwoord. Dit is: past het beleid dat basisschool X voert op het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op de theorie? Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van een literatuuronderzoek naar de theorie per interventie.

5.1 Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten

Bij deze interventie wordt gefocust op de leerkracht. Het is belangrijk dat er een goede en vaardige leerkracht voor de klas staat. Uit onderzoek van Slavin, Lake, Davis en Madden (2011) blijkt dat een professionele leerkracht voor de klas een van de belangrijkste factoren is voor het verminderen van leerachterstanden. Het is dus goed dat basisschool X heeft ingezet op het verbeteren van de SLB-technieken van de leerkrachten. Door dit te doen, is een leerkracht beter in staat om de kinderen te begeleiden bij het lezen en dit blijkt een groot aandeel te hebben in het verminderen van de achterstanden.

5.2 SLB-traject voor leerlingen in de klas

Bij deze interventie gaat het om de begeleiding in de klas door de leerkracht zelf. Uit de theorie blijkt dat de leerkracht een grotere en betere invloed heeft op het lezen dan tutors of andere mensen die zich hiervoor willen inzetten (Slavin, et.al., 2011). Wel blijkt dat een groepsgrootte van maximaal 15 leerlingen wordt aangeraden (Slavin, et.al., 2011). Aangezien de groepsgrootte van de klassen op basisschool X 28 is, is dit niet altijd haalbaar. Als er in kleine groepen in de klas gewerkt wordt, vallen de andere leerlingen nog steeds onder de verantwoording van de leerkracht waardoor er niet optimaal aandacht kan worden besteed aan de kinderen die het nodig hebben.

5.3 SLB-traject voor leerlingen buiten de klas

Bij deze interventie krijgen kinderen begeleiding buiten de klas door een onderwijsassistent. Zoals genoemd bij de tweede interventie werkt de begeleiding het beste als het wordt gedaan door de leerkracht zelf. Er is dus kans dat dit minder goed werkt maar door het leeraren te kort is het niet mogelijk om voor deze begeleiding ook leerkrachten in te zetten (Slavin, et.al., 2011). Zij zijn namelijk hard nodig voor de klas. Deze interventie komt wel overeen met Remedial Teaching waarin kinderen buiten de klas in kleine groepjes aan de slag te gaan. Het voordeel van deze interventie is dat kinderen van elkaar kunnen leren (Slavin, et al., 2011).

5.4 Leerteam close reading

Het leerteam close reading is opgezet omdat er zorgen waren over het niveau en de manier van begrijpend lezen. Uit het onderzoek van Bogaerds-Hazenbergh, Evers-Vermeul en Van

den Bergh (2017) blijkt dat dit probleem door meer leerkrachten wordt beaamd. Het probleem waar de leerkrachten van basisschool X en de leerkrachten uit het onderzoek tegen aan lopen komen overeen. De grootste angst is dat afwijken van de gebruikelijke methode de kinderen niet goed genoeg voorbereid op de citotoetsen. Wat volgens het onderzoek vooral van belang is, is samenwerkend leren. Dat komt overeen met de gedachtes die basisschool X heeft over de nieuwe methode van lesgeven. Het moet gericht zijn op samen leren in plaats van het aanleren van trucjes (Bogaerds-Hazenbergh, Evers-Vermeul & Van den Bergh, 2017).

5.5 Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip

Bij deze interventie gaat het er, net als bij het SLB-traject voor leerlingen in en buiten de klas, om dat kinderen in kleine groepjes met elkaar gaan werken aan tekst begrip. Het wordt ingezet in de klas op de manier die past bij Remedial Teaching (Slavin, et.al., 2011). Het wordt soms opgepakt door de leerkracht en soms door de onderwijsassistent. De theorie zegt wel dat het effectiever is als de leerkracht deze groepen begeleid maar door het leraren tekort is dit niet mogelijk en wordt het opgevangen door de onderwijsassistent (Slavin, et.al., 2011).

6. Uitvoeringsanalyse

In dit hoofdstuk wordt de derde deelvraag beantwoord. Dit is: wat is de werking van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X?. Deze vraag is beantwoord aan de hand van de interviews met de beleidsmedewerkers, de directeur, de leerkrachten en de onderwijsassistent.

6.1. Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten

Deze interventie is een traject voor de leerkrachten om de speciale leesbegeleiding technieken te verbeteren en bestond uit een drietal trainingen. Deze zijn vooral relevant voor de groepen 3 tot en met 6 waarin de kinderen nog de basis leren van het lezen en vooral het op tempo lezen. Deze trainingen zijn gegeven door een externe begeleider en er is nu ook intern iemand opgeleid om meer aan de slag te gaan met de kinderen op het gebied van speciale leesbegeleiding. Wat de leerkrachten hebben geleerd tijdens deze training is dat creativiteit belangrijk is voor het leervermogen van de kinderen en dat het belangrijk is dat de dingen die ze leren vaak herhaald worden. Zo zegt respondent 5 *Mensen onderschatten vaak hoe belangrijk creativiteit is voor kinderen. Kinderen willen niet een stukje tekst lezen, daar leren ze niet zo veel van. Als leerkracht moet je er dus voor zorgen dat de lessen leuk zijn en dat je kinderen mee neemt en aan het denken zet. Als je het creatieve brein van kinderen gaat benutten dan behaal je veel grotere resultaten.* Ook kwam in de training naar boven dat SLB ook bij de kleuters al belangrijker was dan verwacht. Zo zegt respondent 4 *'Ik wist niet hoeveel ik zou hebben aan deze training. Wij [groep 1 en 2] zijn natuurlijk nog niet echt bezig met lezen. Het verbaasde me toen ze [de externe begeleider] zei dat we ook de vaardigheden aan de slag konden. (...) Vooral letterherkenning is belangrijk bij de kleuters, dat zorgt ervoor dat ze in groep 3 veel sneller door de vis in de kom boekjes heen komen.'* Het blijkt dus dat kinderen die in groep 2 al veel met letterherkenning aan de slag zijn gegaan deze basis doorzetten en meteen met de letters woorden kunnen gaan maken. Kinderen die minder sterk zijn in letterherkenning moeten eerst in groep 3 deze basis verder opbouwen voordat zij daadwerkelijk woorden kunnen gaan lezen.

6.2 SLB-traject voor leerlingen in de klas

Het SLB traject voor kinderen in de klas houdt in dat de leerkracht tijdens leeslessen of tijdens daltontijd de kinderen die extra hulp nodig hebben bij elkaar zet en met hen gaat oefenen. *We proberen kinderen die op hetzelfde niveau zitten bij elkaar in te delen in groepen zij kunnen dan met elkaar aan de slag gaan. Terwijl de klas bezig is met de leesles verzamel ik de kinderen die extra hulp nodig hebben. Zij komen dan bij mij aan tafel en doen de les gezamenlijk. Zo kan ik ze effectiever helpen dan wanneer zij zelfstandig zouden lezen* (Respondent 9). Deze groepen

worden ingezet voor tempo lezen, moeilijke woorden of grote stukken tekst. Het wordt vooral ingezet voor kinderen die onder het verwachte niveau scoren. Het doel is de kinderen op niveau te krijgen op het gebied van moeilijkheidsgraad en tempo door hen meer en intensiever te laten lezen.

6.3 SLB-traject voor leerlingen buiten de klas

Het SLB-traject voor leerlingen buiten de klas werd net na Covid-19 ingezet als een groepsinterventie die hetzelfde doel had als het SLB-traject voor kinderen in de klas. Het was vooral bedoeld om de kinderen de mogelijkheid te geven om extra leesuren te laten maken. Momenteel wordt deze interventie ingezet voor kinderen die een enorme achterstand hebben. Een voorbeeld is de situatie die respondent 3 benoemde: *Wij hebben nu een kleuter die al een jaar is blijven zitten, het is een moeilijke situatie we hebben er veel met elkaar over gepraat maar we kunnen hem niet nog een jaar in de kleuters over laten doen. Het is lastig want hij is nog niet klaar voor het leesniveau wat verwacht wordt in groep 3. Bij hem hebben we er nu dus toch voor gekozen om hem buiten schooltijd extra te begeleiden zodat we hem kunnen klaarstomen voor groep 3 in de hoop dat zijn niveau dan wel overeenkomt met de verwachting van een groep 3 kind.*

Een ander voorbeeld werd genoemd door respondent 8: *Ik heb nu wel een aantal leerlingen in de klas en ook verder hier op school die niet in Nederland zijn geboren. Zij zijn pas later naar Nederland gekomen. Je kan dan niet verwachten dat zij lezen op het juiste niveau, maar ja je wil ook niet dat dat ze tegenhoudt in de keuze voor een middelbare school want misschien hebben ze wel het intelligentieniveau om een hoger niveau aan te kunnen. Voor hun hebben we nu ook gekozen om extra begeleiding in te zetten zodat zij op de middelbare school een goede start kunnen maken.* Het doel is om kinderen die extreem achterblijven extra aandacht te geven door één op één met hen te gaan zitten en te werken aan de punten waarop zij achterblijven door intensieve één op één begeleiding en extra leestijd, waardoor het leesniveau omhoog gaat.

6.4 Leerteam close reading

Als interventie is er ook gekozen om een leerteam close reading op te zetten. Het doel van dit leerteam is opnieuw kijken naar de manier waarop begrijpend lezen wordt aangeleerd aan kinderen en de effectiviteit hiervan. De verwachting is dat de huidige manier van begrijpend lezen les niet goed werkt waardoor de leerachterstand niet wordt opgelost. Nu houdt begrijpend lezen les namelijk vooral in dat kinderen trucjes aangeleerd krijgen om hen te helpen met het beantwoorden van de vragen die Cito stelt. Er moet dus meer aandacht komen voor het

daadwerkelijk begrijpen van de tekst en niet alleen het beantwoorden van de vragen. *Je ziet dat kinderen de tekst niet echt begrijpen. Ze weten alleen hoe ze de trucjes moeten inzetten. Als je een gesprek met ze wil voeren merk je dat ze niet echt begrijpen wat ze gelezen hebben. (...) De nieuwe methode moet ervoor zorgen dat de kinderen ook snappen wat ze lezen en een gesprek kunnen voeren over de tekst* (Respondent 7).

6.5 Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip

De hulp in kleine groepen voor tekstbegrip werd eerst gedaan doormiddel van extra aandacht besteden aan de trucjes die kinderen kunnen gebruiken om de vragen van de Cito beter te maken. Nu het leerteam heeft vastgesteld dat dit niet bijdraagt aan het daadwerkelijke begrip van de tekst zijn zij bezig met een nieuwe manier van tekstbegrip in de klas en in kleine groepjes. Zij doen dit nu via de teksten van nieuwsbegrip. Dit is een organisatie die teksten aanlevert op verschillende niveaus over actuele nieuwsartikelen. Vervolgens gebruiken zij de close reading manier. Dit houdt in dat de leerkracht eerst de tekst voorleest, dan lezen de kinderen allemaal een stukje en vervolgens voeren ze een gesprek over de tekst. Door meerdere keren met dezelfde tekst bezig te zijn zou het tekstbegrip moeten verbeteren. De kinderen in deze hulpgroepen doen dit met de onderwijsassistent zodat zij teksten op hun eigen niveau kunnen lezen in plaats van op het niveau van de groep. Dit zorgt ervoor dat zij de tekst ook kunnen begrijpen en niet achterblijven. Zo zegt respondent 10: *Je merkt echt een verschil. Je ziet de kinderen groeien en je ziet ook dat de kinderen meer plezier hebben. Het stampen en toepassen van regels vinden de kinderen vaak niet leuk. Helemaal als het ook nog eens niet zo goed lukt. Deze methode [Close reading} geeft de kinderen veel meer de kans om zelf bezig te zijn en geeft de ruimte om fouten te maken zonder dat het erg is..*

7. Effectiviteitsanalyse

In dit hoofdstuk wordt de laatste deelvraag beantwoord. Deze luidt als volgt: is het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid effectief geweest in het verminderen van de leerachterstand op basisschool X? Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van de interviews en data die door basisschool X is vrijgegeven. Zoals cijfers van toetsen en de gemeten resultaten van de trajecten.

7.1. Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten

Bij de eerste interventie, het verbeteren van de SLB-technieken van leerkrachten, is het lastig te meten of het effectief was omdat er geen directe cijfers aan te koppelen zijn. Uit de interviews bleek wel dat de geïnterviewde leerkrachten de training over het algemeen als nuttig ervaren. Zo zei respondent 5: *Ik denk dat het goed is dat iedereen weer een opfris cursus gehad heeft. Ik heb zelf natuurlijk extra scholing gehad om de interne SLB verantwoordelijke te kunnen zijn, maar het helpt dat iedereen weer even een opgefrist geheugen heeft.* Er zaten ook minder enthousiast leerkrachten tussen zo zei respondent 2: *Ik vond het zelf niet erg nuttig. In groep 8 zijn we niet echt meer bezig met SLB vaardigheden wij zijn meer bezig met studievaardigheden om de kinderen voor te bereiden op het voortgezet onderwijs.* Het was dus belangrijk dat de leerkrachten het nuttig vonden en goed konden inzetten in de klas.

Over het algemeen waren de geïnterviewde leerkrachten van groep 1 tot en met 6 wel enthousiast. Wel benoemde respondent 4 dat het belangrijk was om elkaar scherp te houden op de geleerde vaardigheden. *Je merkt dat iedereen net na de training heel enthousiast aan de slag gaat maar er komt een punt waarop dat weer gaat verwateren. Het is dan wel belangrijk dat we elkaar scherp houden en elkaar kunnen aanspreken.* De randvoorwaarden om deze interventie te laten slagen en het gewenste resultaat te behalen zijn dus leerkrachten moeten de ruimte voelen om elkaar te kunnen aanspreken en leerkrachten moeten elkaar en zichzelf blijven motiveren. Als dat lukt zal de interventie nog effectiever blijken.

7.2 SLB-traject voor leerlingen in de klas

Bij de tweede interventie, SLB-traject voor leerlingen in de klas, zijn er ook geen meetbare resultaten. Wel is te zien dat de kinderen de citotoetsen nu beter maken dan de afgelopen jaren. Dit zou kunnen liggen aan de interventies in de klas, de verzameling interventies die zijn toegepast in zijn geheel of een onbekende andere factor. Toch hebben de leerkrachten wel het idee dat deze interventie bijdraagt aan de vermindering van leerachterstanden. Zo zegt respondent 9: *Je weet natuurlijk nooit precies wat er voor zorgt dat de kinderen beter en sneller*

gaan lezen. Ik heb wel het idee dat het helpt [SLB-traject voor leerlingen in de klas]. Je ziet de kinderen wel groeien als je ze apart neemt.

Eén van de contexten die belangrijk is bij deze interventie is de inzet van de ouders. Als zij veel met hun kinderen bezig zijn met lezen en dit ook oppakken in de vakanties als de kinderen dit niet op school kunnen doen dan zien leerkrachten dat het niveau op peil blijft. Zo zegt respondent 6: *Het is belangrijk dat ouders veel lezen met hun kinderen. Als ouders het lezen niet belangrijk vinden en hier niks aan doen zie je dat het leesniveau omlaag gaat. Het gebeurt met regelmaat dat een kind op niveau is voor de vakantie maar na de vakantie weer gezakt is omdat het niet is bijgehouden. Het is zo belangrijk dat een kind leesuren maakt. De randvoorwaarde om deze interventie te laten slagen is dus de inzet van de ouders. Als zij bezig blijven met lezen met hun kinderen dan zal het leesniveau niet verminderen zodra er geen school is.*

7.3 SLB-traject voor leerlingen buiten de klas

De derde interventie, SLB-traject voor kinderen buiten de klas is goed meetbaar. Er wordt aan het begin van het traject een 0-meeting gedaan. Dit is het startniveau van de kinderen. Vervolgens wordt er aan het einde van het traject nog een meeting gedaan. Het gewenste resultaat is 100% stijging dit betekend dat het kind één leesniveau omhoog is gegaan. In de praktijk blijkt dat dit vaak veel meer is en de kinderen dus meer dan één leesniveau omhoog zijn gegaan. Voor de meeste kinderen werkt deze interventie dus goed. Er zijn wel een aantal uitzonderingen zo zegt respondent 3: *De kinderen die minder dan 100% scoren zijn eigenlijk altijd kinderen die niet elke les aanwezig waren en daardoor niet alle voordelen van het traject hebben benut.*

Een andere context is hetzelfde als bij het SLB-traject in de klas, namelijk: de inzet van de ouders. Als het leesniveau van de kinderen gestegen is, dan is het belangrijk om met dezelfde intensiteit door te blijven lezen. Zo zegt respondent 5: *Je ziet het wanneer kinderen thuis niet hebben gelezen. Wij kunnen op school niet alleen maar focussen op lezen, we hebben ook ander vakken die aandacht moeten krijgen. Als een kind een leeshelpvraag heeft en we een traject starten is het dus belangrijk dat ook na het traject het kind vlieguren maakt [op het gebied van lezen]. Dat kan alleen als de ouders ook thuis doorgaan met lezen. De laatste context die belangrijk is voor de effectiviteit van deze interventie zijn de financiële middelen. Dat deze interventie effectief blijkt is goed te zien in de resultaten van de metingen. Alleen is het nog onduidelijk of deze interventie doorgezet kan worden in de toekomst. Zo zegt respondent 1: *Momenteel hebben wij extra geld gekregen vanuit de overheid om de leerachterstanden aan te**

pakken. Met dit geld hebben wij bijvoorbeeld extra onderwijsassistenten aangenomen en een externe begeleider voor SLB. Die kunnen wij nu betalen. Het is alleen onzeker of dit in de toekomst ook zo zal zijn. We proberen het geld gespreid uit te geven maar het zou beter zijn als er structureel meer geld binnen zou komen zodat wij dit soort interventies ook kunnen doen op andere momenten.

Er blijken dus drie belangrijke randvoorwaarden te zijn om deze interventie te laten slagen. De eerste is de inzet van de ouders. Zij moeten doorzetten na de interventie zodat het kind stappen blijft maken. De tweede is de aanwezigheid van de kinderen bij de lessen. Als een kind teveel lessen mist wordt er niet consistent genoeg geoefend en zullen de resultaten minder hoog zijn dan verwacht. De derde zijn de financiële middelen. Er moet genoeg geld beschikbaar blijven om de onderwijsassistenten in te zetten.

7.4 Leerteam close reading

De vierde interventie, close reading is nog bezig met het gewenste resultaat te bereiken. Er wordt nu met het leerteam gewerkt aan een nieuwe methode voor begrijpend lezen. Deze nieuwe methode is 6 weken getest in de groepen 6. De resultaten van de toets die gemaakt zijn na deze zes weken vergelijkbaar met de toets resultaten van de toets die gemaakt was voor de nieuwe methode. De nieuwe methode heeft dus nog niet het gewenste resultaat bereikt en de vraag is dus in hoeverre de interventie effectief is. Respondent 7 zegt: *Het is lastig om na 6 weken al te zeggen of het werkt. We zijn in ieder geval blij om te zien dat de resultaten niet slechter zijn dan de vorige toets. Nu moeten we verder gaan met het uittesten van de methode en het uitbreiden naar meerdere groepen om te kijken of langdurigere trajecten ervoor zorgen dat de resultaten wel omhoog gaan.*

Het nadeel van de resultaten van de toets is dat het al moeilijk was om sommige leerkrachten te overtuigen dat er een nieuwe methode moest komen. Als de resultaten na die zes weken al verbetering hadden laten zien dan was er een grotere kans dat de leerkrachten die twijfelde, mee zouden gaan in de verandering. Daar zetten sommige leerkrachten nu nog hun vraagtekens bij. Zo zei respondent 7: *De meeste leerkrachten zijn bang dat de nieuwe methode niet aansluit bij de vraagstelling van Cito. Dat is toch het toetsbare gedeelte van begrijpend lezen. De vraag is alleen of dat de juiste manier van toetsen is. Alleen hebben we daar geen invloed op. Wij kunnen alleen ons best doen om de kinderen zo goed mogelijk voor te bereiden. Veel leerkrachten denken nog steeds dat trucjes de beste methode is, maar ik betwijfel dat.*

De belangrijkste randvoorwaarden van deze interventie zijn dus de veranderbereidheid van de leerkracht en de methode moet aansluiten op de citotoetsen. Alle leerkrachten moeten

achter de methode staan en deze gebruiken in de klas om de interventie effectief te maken. Dit kan worden bereikt door er zeker van te zijn dat de methode aansluit op de vraagstelling van Cito.

7.5 Hulp in kleine groepen voor tekstbegrip

De vijfde interventie is, hulp in kleine groepen voor tekstbegrip. Ook deze interventie is goed te toetsen door het afnemen van een 0 meting aan het begin en een eindmeting aan het einde. Ook bij deze interventie is het de bedoeling dat de kinderen minimaal één leesniveau omhoog gaan. Ook deze interventie blijkt effectief te zijn mits de kinderen aanwezig zijn bij alle lessen. Ook bij deze interventie komt het belang van aanwezigheid weer naar voren. Zo zegt respondent 10: *Je ziet dat de kinderen die er niet altijd zijn minder grote stappen maken. Het is belangrijk dat ze bezig blijven met lezen en het praten over teksten. Als ze dat een tijd niet doen merk je echt dat het weer lastiger gaat.*

Een ander belangrijk punt voor de effectiviteit van deze interventie zijn de financiële middelen. Ook deze interventie wordt vooral gedaan door onderwijsassistenten. Nu heeft de basisschool de mogelijkheid om meerdere onderwijsassistenten in dienst te hebben. De vraag is of dit zal blijven als overheidsgeld op is.

Om deze interventie te laten slagen zijn er dus een aantal randvoorwaarden. De eerste is dat de kinderen bij alle lessen aanwezig moeten zijn zodat zij intensief bezig zijn met het tekstbegrip en veel leesuren maken. De tweede zijn de financiële middelen. Er moet geld beschikbaar blijven om meerdere onderwijsassistenten in dienst te hebben.

8. Conclusie

Aan de hand van vier onderzoeksvragen is er onderzocht of het beleid om de achterstanden op leesvaardigheid naar aanleiding van Covid-19 op basisschool X effectief was. Deze onderzoeksvragen zijn: Wat is het beleid het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op basisschool X?, Past het beleid dat basisschool X voert op het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op de theorie?, wat is de werking van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X? en is het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid effectief geweest in het verminderen van de leerachterstand op basisschool X?

Om deze vragen te beantwoorden is er eerst een programmatheorie gemaakt deze geeft antwoord op de eerste onderzoeksvraag; Wat is het beleid het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op basisschool X? In deze programmatheorie is gekeken naar de verschillende interventie en de bijbehorende contexten, mechanismes en resultaten. Deze zijn verwerkt in het CMO-model. Er bleken vijf interventies te zijn die onderzocht konden worden. Dit zijn verbetering SLB-technieken bij leerkrachten, SLB-traject voor leerlingen in de klas, SLB-traject voor leerlingen buiten de klas, leerteam close reading en hulp in kleine groepen voor tekstbegrip. Alle vijf de interventies zijn bedoelt om de leerachterstand in leesvaardigheid naar aanleiding van Covid-19 te verminderen.

Vervolgens is er een theoretische analyse gedaan om de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden; Past het beleid dat basisschool X voert op het verminderen van de leerachterstand in leesvaardigheid op de theorie? Vier van de vijf interventies sluiten aan op de theorie. De interventie leerteam close reading sluit deels aan op de theorie.

Na de theoretische analyse is er een uitvoeringsanalyse gedaan. Deze analyse geeft antwoord op de derde onderzoeksvraag; wat is de werking van het beleid dat gevoerd wordt op leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X? Hierin is gefocust op de manier waarop het beleid wordt uitgevoerd. Dit geeft zich vorm in de organisatie van trainingen, hulpgroepjes in de klas, hulpgroepjes buiten de klas en de opzet van een leerteam.

Daarna is er een effectiviteitsanalyse gedaan hieruit blijkt dat vier van de vijf interventies effectief zijn mits er aan bepaalde randvoorwaarden werd voldaan. Deze randvoorwaarden zijn de motivatie van de leerkrachten, de inzet van de ouders, de aanwezigheid van kinderen en de beschikbare financiële middelen. De vijfde interventie die nog niet effectief is gebleken is leerteam close reading. Deze is nog niet effectief omdat er nog niet wordt voldaan aan de randvoorwaarden van deze interventie. Deze randvoorwaarden zijn

alle leerkrachten staan achter de nieuwe methode en de nieuwe methode sluit aan op de vragen van Cito.

8.1 Aanbevelingen

Er kan dus worden geconcludeerd dat de interventies over het algemeen hebben geleid tot een vermindering in de leerachterstand en blijken dus effectief te zijn. Wel zijn er nog een aantal aanbevelingen om de effectiviteit te bevorderen.

De eerste aanbeveling is het betrekken van de ouders. Ouders moeten meer betrokken worden om ervoor te zorgen dat kinderen ook in vakanties doorlezen. Zo gaat de intensiteit en frequentie waarin de kinderen lezen op school niet verloren zodra er vakantie is.

De tweede aanbeveling is het meer intern opleiden van leerkrachten zodat zij eventuele taken van de onderwijsassistenten kunnen overnemen zodra hier geen geld meer voor is. Dit is al gedaan voor SLB-technieken maar zou ook nog kunnen werken voor tekstbegrip.

8.2 Discussie

Net als elk onderzoek heeft ook dit onderzoek beperkingen. De eerste beperking was tijd. Doordat er een tijdsbeperking is, is het niet mogelijk om alle leerkrachten te spreken. Nu zijn alle participerende leerkrachten, leerkrachten die graag wilde meedenken over dit onderwerp. Als er geen tijdsbeperking was geweest en alle leerkrachten van basisschool X hadden kunnen participeren waren er misschien nog meer randvoorwaarden naar boven gekomen die nu niet zichtbaar zijn geworden.

Een andere beperking was literatuur over interventies die focussen op leesvaardigheid. Uit het theoretisch kader dat er veel onderzoek is gedaan naar interventies in het onderwijs in het algemeen. Er wordt hierin niet altijd gespecificeerd dat het gaat om interventies die vooral goed zijn om in te zetten bij achterstanden in leesvaardigheid. Er zou dan ook meer onderzoek gedaan kunnen worden naar interventies die specifiek goed werken voor leesvaardigheid.

Bibliografie

- Basisschool X. (2022). Schoolprogramma 2022-2023
- Bethhäuser, B., Bach-Mortensen, A., & Engzell, P. (2022). A systematic review and meta-analysis of the impact of the COVID-19 pandemic on learning. *LIEPP Working Paper*, (134).
- Bogaerds-Hazenberg, S., Evers-Vermeul, J., & Van den Bergh, H. (2017). Inhoud en didactiek van begrijpend lezen. *Tijdschrift Taal*, 8(12), 21-30.
- Drijvers, P., Thurm, D., Vandervieren, E., Klinger, M., Moons, F., van der Ree, H., ... & Doorman, M. (2021). Distance mathematics teaching in Flanders, Germany, and the Netherlands during COVID-19 lockdown. *Educational Studies in Mathematics*, 108(1-2), 35-64.
- Education Endowment Foundation, (2021). The education endowment foundation toolkit guide. https://d2tic4wvo1iusb.cloudfront.net/documents/toolkit/Toolkit_guide_v1.2_-_2023.pdf?v=1677587095
- Nationaal Programma onderwijs,. (2022) Interventies kiezen in het funderend onderwijs (menukaart). <https://www.nponderwijs.nl/po-en-vo/aan-de-slag/menukaart>
- Slavin, R. E. (2008). What works? Issues in synthesizing educational program evaluations. *Educational Researcher*, 37(1), 5–14. <http://www.jstor.org/stable/30133882>
- Slavin, R. E., Lake, C., Chambers, B., Cheung, A., & Davis, S. (2009). Effective reading programs for the elementary grades: A best-evidence synthesis. *Review of Educational Research*, 79(4), 1391-1466.
- Slavin, R. E., Lake, C., Davis, S., & Madden, N. A. (2011). Effective programs for struggling readers: A best-evidence synthesis. *Educational Research Review*, 6(1), 1-26.
- Pawson, R., & Tilley, N. (1997). An introduction to scientific realist evaluation. *Evaluation for the 21st century: A handbook*, 1997, 18-405.
- van Wetten, S., & de Wolf, I. (2020). Ieder kind een kans! Interventies voor gelijke kansen in het basisonderwijs. *ROA External Reports*.

Bijlagen

Bijlage 1 Topiclijst

Onderwerp	Subonderwerpen
Een-op-een begeleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt dit ingezet op basisschool X • Hoe wordt dit ingezet op basisschool X • Bij welke vaardigheden werkt deze interventie het best
Professionalisering van leerkrachten,	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt dit ingezet op basisschool X • Hoe wordt dit ingezet op basisschool X • Bij welke vaardigheden werkt deze interventie het best
Ondersteuning onder schooltijd	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt dit ingezet op basisschool X • Hoe wordt dit ingezet op basisschool X • Bij welke vaardigheden werkt deze interventie het best
Remedial teaching	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt dit ingezet op basisschool X • Hoe wordt dit ingezet op basisschool X • Bij welke vaardigheden werkt deze interventie het best
Close Reading	<ul style="list-style-type: none"> • Wat houdt deze interventie in • Hoe wordt de interventie ingezet • Voor welke vaardigheden werkt de interventie het best • In welke situatie werkt dit goed • Waarom werkt het in die situatie goed
Kleine groepen tijdens schooltijd	<ul style="list-style-type: none"> • Wat houdt deze interventie in • Hoe wordt de interventie ingezet • Voor welke vaardigheden werkt de interventie het best • In welke situatie werkt dit goed • Waarom werkt het in die situatie goed
Kleine groepen buiten schooltijd	<ul style="list-style-type: none"> • Wat houdt deze interventie in • Hoe wordt de interventie ingezet • Voor welke vaardigheden werkt de interventie het best • In welke situatie werkt dit goed • Waarom werkt het in die situatie goed
Versterken van SLB-technieken bij de leerkrachten	<ul style="list-style-type: none"> • Wat houdt deze interventie in • Hoe wordt de interventie ingezet

	<ul style="list-style-type: none"> • Voor welke vaardigheden werkt de interventie het best • In welke situatie werkt dit goed • Waarom werkt het in die situatie goed
--	--

Extra onderwerpen voor beleidmakers

Onderwerp	Subonderwerp
Onstaan beleid	<ul style="list-style-type: none"> • Wie zijn er betrokken • Menukaart van de overheid • Eigen inbreng • Theorie
Aansturen op uitvoering beleid	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe wordt er aangestuurd • Verankeren beleid • Prioriteiten bepaald

Bijlage 2 Checklist Ethical and privacy aspect of research

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Bonnie French, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title: Werken interventies voor leerachterstanden: een realistische beleidsevaluatie

Name, email of student: Melanie van Velzen 612838@eur.nl

Name, email of supervisor: Pearl Dykstra dykstra@essb.eur.nl

Start date and duration: 26 maart 2023 tot 25 juni 2023

Is the research study conducted within DPAS YES

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. YES
If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? NO
Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. NO

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). NO

If 'YES': skip to part IV.

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? NO

2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? NO

3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? NO

4. Will the study involve actively deceiving the participants? NO

Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).

5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? NO

6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? NO

7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? NO

8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? NO

9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? NO

10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

Er worden interviews afgenomen om een duidelijk beeld te krijgen van de manier waarop het mechanisme dat centraal staat in het beleid werkt. Daarom worden er interviews afgenomen met de beleid makers om inzicht te krijgen in het ontstaan van het beleid. Daarnaast worden de docenten die het beleid uitvoeren geïnterviewd over de mogelijke outcomes van het beleid.

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

3 beleidmakers en 7 docenten.

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

Van de beleidsmakers op basisschool X is de populatie 3 en voor de docenten is de populatie 24.

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

De verkregen data zal worden opgeslagen op het interne geheugen van een met wachtwoord beveiligde computer.

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

Ik ben hier zelf verantwoordelijke voor.

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

De data zal uitgewerkt worden zonder persoonsgegevens en eventuele audio recordings zullen verwijderd worden zodra deze zijn uitgewerkt om te voorkomen dat participanten herkenbaar zijn.

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

De naam van de basisschool wordt in het onderzoek niet genoemd. Verder worden er geen persoonsgegevens opgevraagd bij de docenten en beleidmakers waardoor deze niet herkent kunnen worden in de verkregen informatie.

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student:
Melanie van Velzen

Name (EUR) supervisor:
Pearl Dykstra

Date: 26-3-2023

Date:

APPENDIX I: Informed Consent Form (if applicable)

Informatieblad voor scriptieonderzoek 'Werken interventies voor leerachterstanden in leesvaardigheid: een realistische beleidsevaluatie'

Onder begeleiding van Pearl Dykstra onderzoekt Melanie van Velzen de effectiviteit van het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid naar aanleiding van Covid-19. Met behulp van uw deelname kan dit onderzoek worden gerealiseerd. Melanie is benieuwd naar *uw mening* over dit onderwerp. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Waarom dit onderzoek?

Dit onderzoek is gericht op de evaluatie van het beleid voor leerachterstanden in leesvaardigheid op basisschool X. Er zal onderzocht worden hoe effectief de beleidsinterventies zijn, welke mechanismen hierbij een rol spelen en of de interventies bijdragen aan de gewenste uitkomsten van het beleid. Dit onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Verloop

U neemt deel aan een onderzoek waarbij we informatie zullen vergaren door:

- U te interviewen en uw antwoorden op te nemen via audio-opname. Er wordt een transcript uitgewerkt van het interview

Vertrouwelijkheid

Wij doen er alles aan uw privacy zo goed mogelijk te beschermen. Naast de student zal alleen de scriptiebegeleider en tweede lezer van de student toegang krijgen tot alle door u verstrekte gegevens.

Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen.

In het onderzoek wordt u aangeduid met een verzonden naam (pseudoniem), tenzij u toestemming heeft verleend om uw naam voor citaten te gebruiken.

Vrijwilligheid

U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden. Mocht u iets niet in het moment willen vertellen, maar wel achteraf, dan kunt u Melanie e-mailen. Uw deelname is vrijwillig en u kunt stoppen wanneer u wilt.

Als u tijdens het onderzoek besluit om uw medewerking te staken, zullen de gegevens die u reeds hebt verstrekt tot het moment van intrekking van de toestemming in het onderzoek gebruikt worden.

Wilt u stoppen met dit onderzoek? Neem dan contact op met Melanie via 612838@eur.nl.

Dataopslag

In de scriptie zullen anonieme gegevens of pseudoniemen worden gebruikt. De audio-opnamen, formulieren en/of andere documenten die in het kader van deze scriptie worden gemaakt of verzameld, worden beveiligd opgeslagen.

De onderzoeksgegevens worden bewaard voor een periode van maximaal tien jaar. Uiterlijk na het verstrijken van deze termijn zullen de gegevens worden verwijderd of worden geanonimiseerd zodat ze niet meer te herleiden zijn tot een persoon.

Indienen van een vraag of klacht

Indien u specifieke vragen heeft over hoe er met uw persoonsgegevens wordt omgegaan, kunt u deze stellen aan Melanie via 612838@eur.nl. U kunt daarnaast een klacht indienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens indien u vermoedt dat uw gegevens verkeerd zijn verwerkt.

Door dit toestemmingsformulier te ondertekenen erken ik het volgende:

	JA	NEE
1 Ik ben voldoende geïnformeerd over het onderzoek. Ik heb het informatieblad gelezen en heb daarna de mogelijkheid gehad vragen te kunnen stellen. Deze vragen zijn voldoende beantwoord en ik heb voldoende tijd gehad om over mijn deelname te beslissen.	☐	☐
2 Ik neem vrijwillig deel aan dit onderzoek. Het is mij duidelijk dat ik deelname aan het onderzoek op elk moment, zonder opgaaf van reden, kan beëindigen. Ik hoef een vraag niet te beantwoorden als ik dat niet wil.	☐	☐
Voor deelname aan het onderzoek is het bovendien nodig dat u voor verschillende onderdelen specifiek toestemming geeft. Let wel, als je jonger dan achttien jaar bent, dient een van je ouders/verzorgers dit formulier ook te ondertekenen.		
3 Ik geef toestemming om de gegevens die tijdens dit onderzoek over mij worden verzameld te verwerken zoals is uitgelegd in het bijgevoegde informatieblad.	☐	☐
4 Ik geef toestemming om tijdens het gesprek geluid- en/of video-opnames te maken en mijn antwoorden uit te werken in een transcript.	☐	☐
5 Ik geef toestemming om mijn antwoorden te gebruiken voor quotes in de scriptie van de student.	☐	☐
6 Ik geef toestemming om mijn functie te vermelden bij de hierboven bedoelde quotes. De overige gegevens zullen gepseudonimiseerd worden door het gebruik van een respondentennummer.	☐	☐
7 Ik geef toestemming om de bij mij verzamelde gegevens te bewaren en in gepseudonimiseerde vorm te gebruiken voor al het verdere onderzoek dat er later mee gedaan kan worden.	☐	☐

Naam deelnemer:

Naam student: Melanie van Velzen

Handtekening:

Handtekening:

Datum:

Datum:

Bijlage 3 Respondenten overzicht

Respondent nummer	Functie
Respondent 1	Directeur
Respondent 2	Interne begeleider en leerkracht groep 8
Respondent 3	Interne begeleider en leerkracht kleuters
Respondent 4	Leerkracht kleuters
Respondent 5	Leerkracht groep 3 en intern SLB verantwoordelijke
Respondent 6	Leerkracht groep 4
Respondent 7	Leerkracht groep 6 en hoofd leerteam close reading
Respondent 8	Leerkracht groep 8
Respondent 9	Leerkracht groep 5
Respondent 10	Onderwijsassistent

Bijlage 4 Code boom

Selectieve Codes	Axiale codes	Open codes
Programma theorie	Interventies	Verbeteren van SLB-technieken bij leerkrachten
		SLB-traject voor leerlingen in de klas
		SLB-traject voor leerlingen buiten de klas
		Leerteam close reading
		Hulp in kleine groepen
		Scholing close reading
Mechanisme	Vaardigere leerkrachten	Betere hulp voor kinderen
		Vaardige leerkrachten voor de klas
		Goede begeleiding vanuit de leerkrachten
	Intensiteit	Veel tijd doorbrengen met de lesstof
		Intenser lezen
	Nieuwe methode	Begrijpend lezen les
		Lees behoeftes van kinderen
	Tekstbegrip	Intensievere leeslessen
		Meer tijd besteden aan lezen
Context	Motivatie leerkrachten	Leerkrachten moeten gemotiveerd blijven
		Leerkrachten moeten elkaar aanspreken op gedrag
		Leerkrachten moeten elkaar gemotiveerd houden
	Verantwoording ouders	Ouders moeten zich verantwoordelijk voelen
		Ouders moeten in staat zijn om te helpen

		Ouders moeten tijd investeren in het lezen
	Nieuwe werkvorm	Iedereen moet het eens worden
		Gezamenlijk doel
		Een duidelijke visie
	Cito	Vragen moeten aansluiten op wat kinderen leren
Outcomes	Hoger leesniveau	Kinderen lezen op het te verwachte niveau
		Kinderen zijn omhoog gegaan op leesniveau
		Kinderen gaan sneller lezen
	Nieuwe methode begrijpend lezen	Nieuwe methode begrijpend lezen